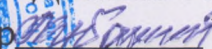

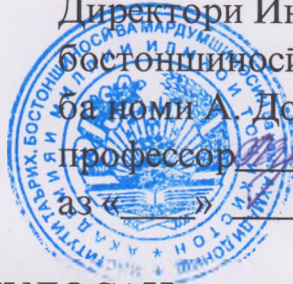
«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

Директори Институти таърих,
бостоншиносӣ ва мардумшиносии

ба номи А. Дониши АМИТ,

профессор Убайдулло Н.К.

аз «_____» _____ соли 2022

ХУЛОСАИ

Шӯрои олимони Институти таърих, бостоншиносӣ ва мардумшиносии ба номи А. Дониши АМИТ ба диссертатсияи Мирзоев Шухрат Чумъамуродович «Таҳлили муқоисавии воқеаҳои таърихии нимаи дуҷуми асри XIV ва ибтидои асри XV-и Мовароуннаҳру Хуросон дар «Зафарнома»-и Низомуддини Шомӣ ва «Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур»-и Ибни Арабшоҳ» ҷиҳати дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) - доктор аз рӯйи ихтисосҳои 6D020300 – Таърих, ихтисоси 6D020303 – Таърихнигорӣ, манбаъшиносӣ ва методҳои таҳқиқоти таърихӣ

Диссертатсияи Мирзоев Шухрат Чумъамуродович дар мавзӯи «Таҳлили муқоисавии воқеаҳои таърихии нимаи дуҷуми асри XIV ва ибтидои асри XV-и Мовароуннаҳру Хуросон дар «Зафарнома»-и Низомуддини Шомӣ ва «Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур»-и Ибни Арабшоҳ» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) аз рӯйи ихтисосҳои 6D020300 – Таърих, 6D020303 - Таърихнигорӣ, манбаъшиносӣ ва методҳои таҳқиқоти таърихӣ дар шӯбаи таърихи қадим, асрҳои миёна ва нави Институти таърих, бостоншиносӣ ва мардумшиносии ба номи А. Дониш анҷом ёфта, бо аризаи Мирзоев Ш. ва хулосаи шӯба (аз 7 декабри соли 2021, №8) ҷиҳати баррасӣ ба Шӯрои олимони Институти таърих, бостоншиносӣ ва мардумшиносии ба номи А. Дониш пешниҳод шудааст. (ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 33, E-mail: itajit51@mail.ru).

Мавзӯи диссертатсия бо қарори №8 Шӯрои олимони Институти таърих, бостоншиносӣ ва мардумшиносии ба номи А. Дониши АМИТ таҳти унвони «Таҳлили муқоисавии воқеаҳои таърихии нимаи дуҷуми асри XIV ва ибтидои асри XV-и Мовароуннаҳру Хуросон дар «Зафарнома»-и Низомуддини Шомӣ ва «Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур»-и Ибни Арабшоҳ» аз 01.11.2019 тасдиқ гардидааст.

Роҳбари илмии Мирзоев Шухрат Чумъамуродович мудири шӯбаи таърихи қадим, асрҳои миёна ва нави Институти таърих, бостоншиносӣ ва мардумшиносии ба номи А. Дониши АМИТ доктори илмҳои таърих, профессор Камолов Ҳамзахон Шарифович мебошад.

Мирзоев Шухрат Ҷумъамуродович соли 2019 магистратураи Институти таърих, бостоншиносӣ ва мардумшиносии ба номи А. Дониши Академияи миллии илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистонро аз рӯи ихтисоси “таърих” (ватанӣ ва умумӣ) хатм намудааст. Номбурда соли 2019 дар шуъбаи таърихи қадим, асрҳои миёна ва нави Институти таърих шомили зинаи докторантураи фалсафа (PhD) - доктор аз рӯи ихтисосҳои 6D020300 – Таърих, ихтисоси 6D020303 – Таърихнигорӣ, манбаъшиносӣ ва усулҳои таҳқиқоти таърихӣ гардида, айни замон хатмкунандаи он мебошад. Мирзоев Ш.Ҷ. ҳангоми таҳсил дар ин зинаи таҳсилот талаботи нақшаи таълимиро иҷро намуда, имтиҳони маҷмӯиро супурда, маълумотномаи академии (Транскрипт) Академияи миллии илмҳои Тоҷикистонро аз 29.04.2022, таҳти №9 гирифтааст.

Ҳуҷҷатҳои довталаб Мирзоев Ш.Ҷ., аз ҷумла ариза ба номи директори Институт, нусхаи протоколи Шуъбаи таърихи қадим, асрҳои миёна ва нав таҳти №8, аз 7 декабри соли 2021 оид ба баррасии кори илмии Мирзоев Ш. Ҷ., хулосаи маҷлиси шуъба дар хусуси дуруст ба расмият дароварда шудани диссертатсия ва пешниҳоди он ба экспертизаи давраи дуум ба Шӯрои олимон, дастнависи диссертатсия, дастнависи автореферат, нусхаи интишороти Мирзоев Ш.Ҷ. вобаста ба мавзӯи диссертатсия барои баррасӣ ба Шӯрои олимони Институт пешниҳод шудааст.

Аз муҳокимаи диссертатсия чунин натиҷагирӣ карда шуд:

Диссертатсияи Мирзоев Шухрат Ҷумъамуродович аввалин таҳқиқоти муфассал оид ба «Таҳлили муқоисавии воқеаҳои таърихӣ нимаи дууми асри XIV ва ибтидои асри XV-и Мовароуннаҳру Хуросон дар «Зафарнома»-и Низомуддини Шомӣ ва «Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур»-и Ибни Арабшоҳ» ба шумор меравад. Мавзӯ аз ҷониби диссертант бо фарогирии ҷиҳатҳои гуногунаш мавриди таҳлилу баррасӣ қарор гирифтааст.

Аҳамияти таҳқиқот. Масоили бисёр мубрами сиёсии нимаи дууми асри XIV ва ибтидои асри XV –и Мовароуннаҳру Хуросон дар бисёре аз сарчашмаҳои таърихӣ инъикоси худро ёфтааст. Дар асоси матолиби ин осор муҳаққиқони таърихи асрҳои миёна ба андозаҳои мухталиф таърихи сиёсӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии ин давраро таҳқиқ кардаанд.

Қадимтарин рисолаи маҷмӯие, ки дар он муборизаҳои Темурланг барои ба қудрати сиёсӣ расидан инъикоси худро ёфта ва ба дастури Темурланг навишта шуда, мавриди қабули он гаштааст, ин асари Низомуддини Шомӣ «Зафарнома» ҳаст, ки ҳаводиси салтанати Темурлангро то соли 1404 дар бар мегирад.

Рисолаи дигари таърихӣ «Зиндагии шигифтовари Темур» мебошад, ки ба қалами Ибни Арабшоҳ мутааллиқ буда, вақоеи таърихӣ аҳди Темурлангро фаро мегирад ва муаллиф шоҳиди бевоситаи воқеаҳои таърихӣ то замони марги Темурланг мебошад.

Муаллифони ин осори таърихӣ фарзанди замони хеш буда, мусалламан ба доирае, гурӯҳе ҳамбастагии ақидатӣ ва вобастагии моддӣ доштанд. Бинобар ин, рисолаҳои онҳо робитаи танготанг ба мавқеи иҷтимоии муаллифдоранд. Муҳаққиқи ин замон зери бори андешаҳои муаллифи сарчашмаи таърихӣ наметавонад равад, зеро дар таҳқиқи онҳо мебоҷад аз усулҳо ва методҳои дар илми таърих озмудашуда, мисли усули татбиқӣ-муқоисавӣ, назариявӣ-муқоисавӣ, интиқодӣ-объективӣ коргирифта шавад.

Низомуддини Шомӣ бо ҳусни тавачҷуҳ ба аъмоли Темурланг дар усули идораи давлат ва лашкаркашиҳову ғорату валангор кардани дигар кишварҳо менигарад ва онҳоро дар шумори тадобири дурусти давлатдорӣ ӯ медонад. Ибни Арабшоҳ бошад, дар баёни вақоеи таърихӣ ин замон хотири касеро надида, дар сабти хунрезӣҳо, вайронгарӣҳо ва ғоратгарӣҳои Темурланг комилан дасти боз дорад. Аз ин рӯ, баррасии татбиқи ҳаводиси таърихӣ нимаи дуҷуми асри XIV ва ибтидои асри XV-и Мовароуннаҳру Хуросон дар асоси рисолаҳои Низомуддини Шомӣ ва Ибни Арабшоҳ мубрам будани мавзӯи мавриди таҳқиқро матраҳ мекунад.

Мубрам будани мавзӯи таҳқиқот боз дар он дида мешавад, ки таҳлили муқоисавӣ ҳодисаҳои таърихӣ нимаи дуҷуми асри XIV ва ибтидои асри XV-и Мовароуннаҳру Хуросон дар «Зафарнома»-и Низомуддини Шомӣ ва «Зиндагии шигифтовари Темур» («Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур»)-и Ибни Арабшоҳ бори нахуст дар шакли маҷмӯӣ анҷом меёбад.

Дарачаи омӯзиши таҳқиқот. Таҳлили муқоисавӣ ҳодисаҳои таърихӣ нимаи дуҷуми асри XIV ва ибтидои асри XV-и Мовароуннаҳру Хуросон дар «Зафарнома»-и Низомуддини Шомӣ ва «Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур»-и Ибни Арабшоҳ то кунун ба таври маҷмӯӣ мавриди таҳқиқ қарор нагирифтааст. Аммо бисёр муҳаққиқон зимни омӯзиш ва баррасии масоили таърихӣ нимаи дуҷуми асри XIV ва ибтидои асри XV-и Мовароуннаҳру Хуросон аз ин сарчашмаҳои таърихӣ истифода намудаанд.

Навгонии илмӣ рисола дар он зоҳир мегардад, ки бори нахуст ба доираҳои илмӣ таҳқиқоти диссертатсионӣ пешниҳод мегардад, ки он ба таҳлили муқоисавӣ воқеаҳои таърихӣ нимаи дуҷуми асри XIV ва ибтидои асри XV-и Мовароуннаҳру Хуросон дар «Зафарнома»-и Низомуддини Шомӣ ва «Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур»-и Ибни Арабшоҳ бахшида шудааст. Навовариҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ ҳамчунин дар нуқоти зерин баён мегардад:

- дар асоси маълумоти рисолаҳои “Зафарнома” ва “Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур” зиндагиномаи Низомуддини Шомӣ ва Ибни Арабшоҳ баён шуданд;

- сохтор ва муҳтавои бобҳои “Зафарнома” ва “Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур” муайян гардиданд;

-ахбори Низомуддини Шомӣ ва Ибни Арабшоҳ оид ба вазъи сиёсии Мовароуннаҳру Хуросони нимаи дуюми асри XIV ва ибтидои асри XV мавриди таҳлили муқоисавӣ қарор ёфтанд;

-лашкаркашиҳои Темурланг аз рӯи ахбори “Зафарнома” ва “Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур” баррасӣ гардиданд;

-хусусиятҳои фарқкунандаи тасвири воқеаҳои таърихӣ дар рисолаҳои Низомуддини Шомӣ ва Ибни Арабшоҳ муайян шуданд;

-тафовутҳои тасвири шахсияти Темурланг аз ҷониби Низомуддини Шомӣ ва Ибни Арабшоҳ ва дигар таърихнависони нимаи дуюми асри XIV ва ибтидои асри XV мушаххас гардиданд.

Аҳамияти назариявӣ -амалии таҳқиқ. Натиҷаҳои бадастомада аз таҳқиқот метавонанд таърихи халқи тоҷикро дар нимаи дуюми асри XIV ва ибтидои асри XV-и Мовароуннаҳру Хуросон ва Эрон пурра намуда, дар қорҳои илмӣ – таҳқиқотии муҳаққиқон ва муаррихон оид ба инъикоси ҳодисаҳои таърихӣ нимаи дуюми асри XIV ва ибтидои асри XV-и Мовароуннаҳру Хуросон маълумоти иловагӣ пешниҳод намоянд. Мазмуни асосӣ, хулосаҳо ва маводи санадӣ диссертатсияро метавон зимни таълифи асарҳои маҷмӯӣ роҷеъ ба таърихи сиёсии халқи тоҷик дар нимаи дуюми асри XIV ва ибтидои асри XV, таълифи монографияҳо, ҳангоми гузаронидани курсҳои лексионӣ ва махсус аз ҷанҳои “Таърихи халқи тоҷик” ва “Таърихи асрҳои миёна” истифода намуд.

Маводҳои дар диссертатсия овардашуда барои дарки воқеии масъалаҳои муҳими ҳаёти сиёсии Мовароуннаҳру Хуросон дар нимаи дуюми асри XIV ва ибтидои асри XV имконият медиҳанд. Хулосаҳо ва тавсияҳои диссертатсия барои ҳалли баъзе масъалаҳои илмӣ ҳодисаҳои таърихӣ асрҳои дарназардошташуда муфиданд.

Саҳми шахсии доктараби дарёфти дараҷаи илмӣ дар қорқарди илмӣ ва таҳлили муқоисавӣ ҳодисаҳои таърихӣ нимаи дуюми асри XIV ва ибтидои асри XV дар «Зафарнома» ва “Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур” ва дигар манбаҳои хаттӣ дар баёни сабабҳои мураккаби авзои сиёсии Мовароуннаҳр дар нимаи дуюми асри XIV, сабабҳои ба сари ҳокимият омадани Темурланг ва лашкаркашиҳои ӯ ба кишварҳои дигар ва муайян намудани дараҷаи тасвири воқеаҳо дар рисолаҳои Низомуддини Шомӣ ва Ибни Арабшоҳ зоҳир мегардад.

Натичаи таҳқиқоти мазкур, хулосаю навғониҳои илмӣ, муқаррароти ба ҳимоя пешниҳодшаванда ва тавсияҳои ҷанбаи амалидошта бевосита аз ҷониби муаллиф таҳия, баррасӣ ва собит карда шудаанд. Мундариҷа ва муҳтавои асосии диссертатсия дар 5 мақолаи нашрнамудаи муаллиф, дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон инъикос ёфтааст, ки рӯйхати онҳо ба таври зерин аст:

1–М. Мирзоев Ш. «Зафарнома»-и Низомуддини Шомӣ маъҳази муҳими таърихӣ нимаи дууми асри XIV ва ибтидои асри XV // Муаррих №4 (20), 2019. – С. 186-195.

2–М. Мирзоев Ш. Инъикоси лашкаркашиҳои Темурланг ба Хоразм дар «Зафарнома»-и Низомуддини Шомӣ ва «Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур»-и Ибни Арабшоҳ // Муаррих. №3 (23) 2020. – С. 79-86.

3–М. Мирзоев Ш. Тасвири шахсияти Темурланг дар «Зиндагии шигифтовари Темур»-и Ибни Арабшоҳ // Муаррих. №4 (24) 2020. – С. 49-58.

4–М. Мирзоев Ш. Таърихи ба сари ҳокимият омадани Темурланг тибқи ахбори Низомуддини Шомӣ ва Ибни Арабшоҳ // Муаррих №4 (28) 2021. - С. 62-72.

5–М. Мирзоев Ш. Инъикоси лашкаркашии Темурланг ба Ҳиндустон дар «Зафарнома»-и Низомуддини Шомӣ ва «Зиндагии шигифтовари Темур»-и Ибни Арабшоҳ (дар ҳаммуаллифӣ) // Муаррих №1 (29) 2022.

Пешниҳоди диссертатсия ба Шӯрои диссертатсионии 6D.КOA-035:

1. Диссертатсияи докторанти фалсафа (PhD) Мирзоев Шухрат Ҷумъамуродович дар мавзӯи «Таҳлили муқоисавии воқеаҳои таърихӣ нимаи дууми асри XIV ва ибтидои асри XV-и Мовароуннаҳру Хуросон дар «Зафарнома»-и Низомуддини Шомӣ ва «Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур»-и Ибни Арабшоҳ» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) аз рӯйи ихтисосҳои 6D020300 – Таърих, ихтисоси 6D020303 - Таърихнигорӣ, манбаъшиносӣ ва методҳои таҳқиқоти таърихӣ ҳамчун қори илмӣ-тахассусӣ иҷро гардида, ба талаботи нишондиҳандаҳои Низомномаи КOA назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба дарёфти дараҷаи илмӣ ҷавобгӯ мебошад.

2. Диссертатсияи Мирзоев Шухрат Ҷумъамуродович дар мавзӯи «Таҳлили муқоисавии воқеаҳои таърихӣ нимаи дууми асри XIV-ибтидои асри XV-и Мовароуннаҳру Хуросон дар «Зафарнома»-и Низомуддини Шомӣ ва «Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур»-и Ибни Арабшоҳ» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) аз рӯйи ихтисосҳои 6D020300 – Таърих, ихтисоси 6D020303 - Таърихнигорӣ, манбаъшиносӣ ва методҳои таҳқиқоти таърихӣ бо назардошти пешниҳоди тавсияҳои

муқарризон барои баррасӣ ва ҳимоя ба Шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-035-и назди Институти таърих, бостоншиносӣ ва мардумшиносии ба номи А. Дониши АМИТ пешниҳод карда шавад.

Хулосаи мазкур дар чаласаи Шӯрои олимони Институти таърих, бостоншиносӣ ва мардумшиносии ба номи А. Дониши АМИТ қабул шудааст. Протоколи № 4 аз 29.04.2022

Дар чаласа иштирок доштанд **23 нафар**

Натиҷаи овоздиҳӣ:

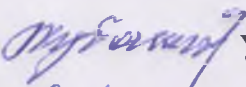
“ҷонибдор” - 23 нафар

“муқобил” - нест

“бетараф” - нест

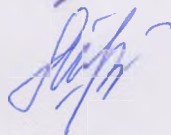
Протоколи № 4 аз 29. 04. 2022

**Раиси Шӯрои олимони Институт,
доктори илмҳои таърих, профессор**

Убайдулло Н. К.

Котиби илмии Институт

Маҳмудова М.М.

Муқарризони ҳолис:

Директори Осорхонаи миллии
бостонии Тоҷикистон,
д.и.т.

Бобомуллоев С.Б.

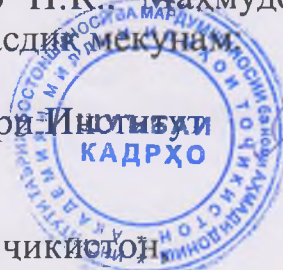
Мудири шуъбаи таърихи илм
ва техника н.и.т.

Шарифзода А.

Имзоҳои Убайдулло Н.К., Маҳмудова М.М., Бобомуллоев С.Б.,
Шарифзода А. -ро тасдиқ мекунам

Нозири Шуъбаи кадрҳои Иҷтимоӣ

Файзуллоева Г.

Нишонӣ:

734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 33,
тел.: (99237) 221-37-42,
E-mail: itaijt51@mail.ru